

Doina PAPP

La Limoges, teatre francofone în festival

„Douăzeci de ani astăzi înseamnă o generație. Pe parcursul unei generații lumea s-a schimbat profund. Chiar și această localitate nu mai e aceeași. Și cu atât mai mult francofonia. În momentul când sărbătorim, bucuroși, această aniversare, aș vrea ca, în acest moment de criză mondială, să nu uităm că artiștii francofoni, mai ales când creează în Sud, nu sunt numai creatori, ci și militanți pentru libertate./.../ Fondată pe ideea unui schimb echitabil, francofonia este o școală a toleranței (de aceea ținem atât ca în acest Festival să o definim la plural).... Francofonia a trebuit să facă față redutabilei eficacități a culturii globale și standardizate... A fi francofon, e o șansă. Limousin a știut să o descopere. Grație Festivalului, Limoges și regiunea sa sunt azi mai deschise lumii decât altele, dinamizate de inventivitatea și creativitatea artiștilor... Să ne bucurăm că Francofonia din Limousin e recunoscută în străinătate și din ce în ce mai mult în Franța, ca un moment și un loc de schimburi fără pereche. Nu e un Festival printre altele. Pentru participanți ca și pentru public e un mod de a fi în lume. Un mod de a trăi și a acționa într-o lume în care diversitatea culturală este cel mai prețios bun.”

Jean Marie Borzeix, președintele Festivalului

Doina Papp: – *Domnule director, Patrick Le Mauff, Festivalul a stat, la această ediție, sub semnul unei crize declanșată în Franța în vara trecută prin grevele „intermitenților”, care au împiedicat desfășurarea normală a programului unor festivaluri importante. Fiecare spectacol prezentat aici a început cu un manifest, rostit pe banda de magnetofon chiar de dumneavoastră, un apel la solidaritate cu cei nedreptățiți de modificarea legislației în materie. De ce ați considerat necesar un asemenea gest?*

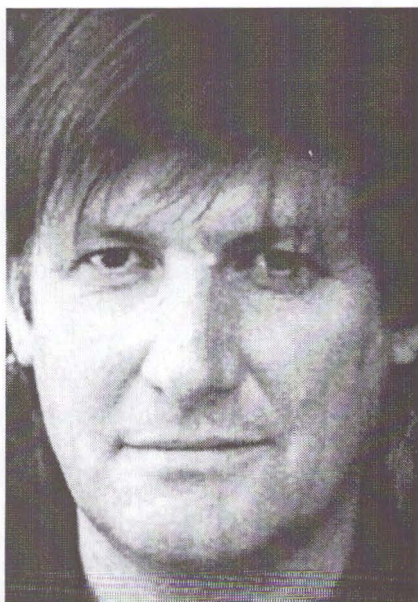
Patrick Le Mauff: Teatrul funcționează cu multă lume, artiști, tehnicieni, dintre care unii au statut de intermitenți, adică angajați cu contracte pe durată limitată. N-ar fi avut sens să facem Festivalul fără a evoca o problemă care se pune de trei luni și care e pe cale să-i excludă pe aceștia din familia teatrului. Consider că măsurile luate de actualul guvern sunt proaste. Pentru moment, aparent, instituțiile nu sunt atinse, dar dacă cauza pusă-n discuție e pierdută, în trei ani, directorii vor fi și ei în situația de a face grevă. Trebuie, așadar, să manifestăm solidaritate cu cei afectați și să găsim și alte mijloace de acțiune pentru a schimba ceva.

D.P.: – *Această situație afectează, amenință spațiul european, dincolo de granițele Franței ?*

P.L.M.: În Europa există sisteme foarte diferite. În Franța avem șansa unui sistem de asigurări de șomaj pentru actori unic în lume. Asta e formidabil! Tendința care se manifestă acum este nu de a alinia țările europene la Franța, ci de a face să scadă drepturile actorilor, printr-o aliniere la liberalismul cel mai sălbatic.

D.P.: – *Am observat că spectacolele pe care le-ați invitat la Festival sunt spectacole cu miză culturală dar și politică evidentă. Acest lucru face parte din proiectul dumneavoastră permanent ?*

P.L.M.: Nu-mi propun neapărat acest lucru. Festivalul este o oglindă, un receptacol. De obicei când ne privim în oglindă după o noapte rea, avem un chip urât, dar dacă am dormit bine, arătăm bine. Festivalul reflectă și el diferitele preocupări ale artiștilor urmărind geografia. Se spune că în Sud spectacolele sunt mai politice. E o evidență că acolo unde, cotidian, se pune problema supraviețuirii, e mai

puțin posibil să faci considerații gen artă pentru artă, cum poate fi posibil în Franța sau Belgia, țări privilegiate. Cred că e vorba de un reflex al structurilor sociale în care diferiții artiști se regăsesc. În țările africane mijloacele de care dispun teatrele, cele alocate de guverne, sunt derizorii. Și în Quebec situația e dificilă, dacă n-ar exista televiziunile, artiștii n-ar putea trăi. Ei nu trăiesc din teatru. Aceste realități se regăsesc în spectacolele din Festival.

D.P.: – *Ce înseamnă ediția, a 20-a, în parcursul acestui Festival?*

P.L.M.: Nu trebuie să ne întoarcem nostalgici asupra trecutului. Un festival poate dispărea tot așa de bine cum a apărut. Iată, de exemplu, Festivalul de la Nancy, Festival mondial de teatru universitar, a fost creat într-o perioadă (după 1968), când societatea reprezenta o anumită configurație dată de mișcarea intelectuală a acelor ani, deschisă lumii, evenimentelor. Când un festival durează, se instalează într-un soi de instituționalizare, el trebuie să reflecte această situație. Deci noi, acum, după 20 de ani, ne-am putea întreba, ce facem mai departe? Lumea se mișcă. Teatrul e într-o perioadă de revenire la unele lucruri conservatoare. Sigur trebuie să căutăm forme noi. Când conduci un asemenea festival sau oricare altul trebuie să fii atent la mișcarea societății, să poți să fii receptacolul tuturor tendințelor, dorințelor, contradicțiilor care se manifestă în societate în acel moment.

D.P.: *Aici la Limoges „viața” Festivalului s-a derulat în jurul unor cuvinte-cheie: identitate, universalitate, globalizare. Am auzit multe păreri pe această temă, de la relativizarea totală a conceptului de particularitate națională până la absolutizarea lui. Care este concluzia Dumneavoastră?*

P.L.M.: Un lucru am reținut. Există tendința de a vorbi despre „universal” ca despre o finalitate. Adică vorbim despre „local”, dar încercăm să fim „universal”. Cineva a spus un lucru foarte frumos zicând că, universalitatea nu e scopul ultim, ci un mijloc pentru a încerca să te întreb. Îmi imaginez un om de teatru român care ia o operă rusească sau franceză, sau arabă pentru a face un detur și a vorbi despre sine. Pe vremea lui Ludovic XIV, Teatrul regal a fost fondat pentru ca Regele și Regina să fie pe scenă. Atunci au apărut Racine și Corneille și i-au temperat, căutând în tragedia greacă, în mitologie mijloacele de a vorbi despre aceste lucruri. Universalul e un detur, o necesitate, un instrument când nu-ți găsești cuvintele. Un instrument cu care poți face o otravă sau poți să vindeci, ca în Romeo și Julieta, când părintele Lorenzo îi spune lui Romeo: vezi această plantă, poți face din ea o otravă sau un remediu. Așa și cu mondializarea. Poate fi o otravă sau un remediu. Trebuie deci să știm ce dorim. Dacă considerăm că mondializarea e o improvizație și că trebuie să ne strângem la identitatea noastră, va fi foarte rău. Trebuie să reușim să păstrăm acest spațiu deschis, încercând să nu confundăm particularismul cu reflexul identitar asupra unui teritoriu. În felul acesta, s-a produs dezmembrarea Iugoslaviei. Același lucru se întâmplă în teatru. Putem trambala spectacole din festival în festival, fără ca asta să însemne internaționalizare. Trebuie să găsim modalitățile de a face să se audă vocile originale, fiind mereu atenți de-o manieră artizanală și modestă la ceea ce se spune într-o altă geografie.

D.P.: – *De exemplu, în geografia României, o țară francofilă, care poate fi, după părerea Dumneavoastră, contribuția noastră la dezvoltarea francofoniei?*

P.L.M.: Mă gândesc pentru 2005 la o sesiune în care România să fie prezentă aici. Am vorbit deja cu președintele UNITER, Ion Caramitru. În ultimii ani, n-am invitat spectacole românești, pentru că aici a fost Silviu Purcărele care, deși nu lucra cu artiști români, a fost o prezență românească. Cred că trebuie să reinnoim legăturile, pentru că de câte ori am fost în România, am fost frapat de francofilia din această țară. Am, de asemenea, impresia că românii au făcut mult pentru artiștii francezi, jucând piese etc. și că inversul nu e foarte prezent.